De watervloed van 1809 openbaar voorgeleezen in de maatschappij Diligentia, ten behoeve van onze ongelukkige landgenooten, op donderdag, den 23 februari 1809

Thomas van Limburg

bron

Thomas van Limburg, *De watervloed van 1809 openbaar voorgeleezen in de maatschappij Diligentia, ten behoeve van onze ongelukkige landgenooten, op donderdag, den 23 februari 1809*. Z.p., 1809

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/limb008wate01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

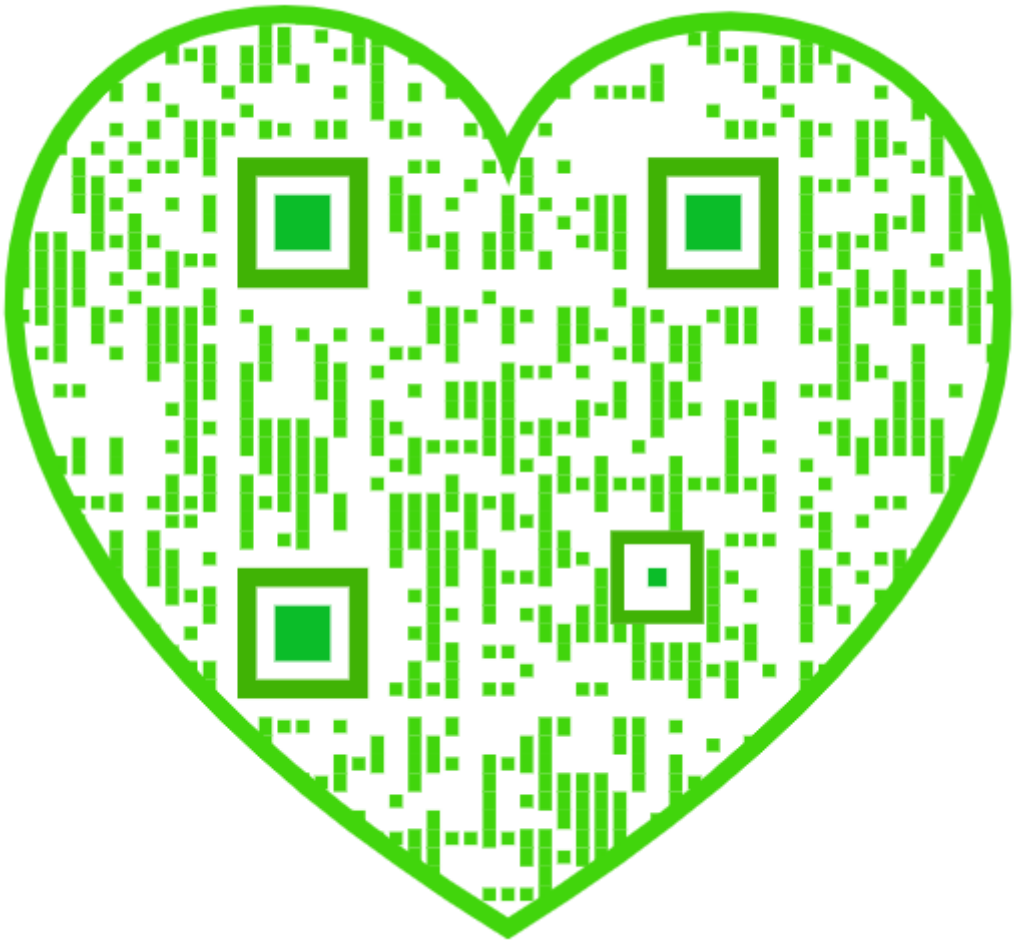

‘Trekt heil uit uwen ramp, en vest uw hoop op God!’

LUCRETIA WILHELMINA VAN MERKEN.

Nut der Tegenspoeden.

Inlichtende aanspraak.

Het zoude, Hoog-Geächte Toehoorders! weldenkende en hulpvaardige Land- en Stadgenooten! - het zoude uw karakter - uw aandoenlijk gevoel te kort zijn gedaan, bijaldien ik, in naam van Bestuurderen deezer beroemde, en Kunst en Weetenschap bevorderende Maatschappij, met deeze Voorleezing bedoelde, uwe reeds zoo heviggeroerde harten op te wekken, tot het voldoen aan eene der edelste, der bekoorelijkste pligten, welke *door alle tijden heen*, en - vooräl in de jammervolle dagen, die wij beleeven, den waaren Nederlander zoo algemeen kenschetst - kenschetst op eene wijze, waarvan geen voorbeeld in de Geschiedenis der Volken aanwezig is.

Neen, Edele Menschenvrienden! - alleen ter voldoening aan de inspraak van mijn bloedend hart, greep ik de Speelstift op; doortrokken met die gevoelens, welke, bij den Ramp van Leijden, een onzer uitmuntende Medeleden, van dit zelfde spreekgestoelte, in de zielen zijner Hoorderen, waarönder veelen uwer, als uitstortte: -

> ‘Het is, waar mijne Broedren lijden,
> Des Dichters glorie - Mensch te zijn.’

Toen hij zich, *ter Eere van ons Nationaal karakter*, dus uitdrukte: -

> ‘In England bloeie 't Zéévermogen:
> In Frankrijk roem van Oorelogen:
> In Holland Mededeelzaamheid!’

Verwacht derhalven ook hier - geen schittering van welig wegsleepend Dichtvernuft, geen gekunstelde penseeltrekken eener gloeiende verbeeldingskracht - maar enkel Natuurtafereel; enkel schetsen - ruwe schetsen, die uit het hart opwellen. Gewaarwordingen, waarvoor een ijder uwer, al ware hij geen Dichter, vatbaar is: Ja, voorzeker ondervonden heeft, op het verneemen der van allen kant zich verëenigende Treurmaaren, waarvan in de Lotgevallen van ons aan het moeras onttoogen en afgefolterd Vaderland naauwlijks eene wedergade gevonden kan worden, zedert den jammervollen St. Elisabeths-Vloed van het Jaar 1421; toen het felgebeukte Dordrecht met deszelfs Grondgebied van het vaste Land van Zuidholland, bij het wegspoelen van twéé- en zeventig Dorpen, werd afgescheurd.

De eenvoudige taal van het hart [en - waar deeze spreekt, vooräl over zulkëen ontzettend onderwerp, verdwijnt alle kunsttooij uit het oog.] - Die taal van het hart doe hier alles af!

Of - wat moet dat hart niet gevoelen, wanneer het zich voor de verbeelding brengt, hoe *in ééns* het onschuldig

IJsvermaak van den welgezeten Landbewooner en zich vervrolijkende Jeugd verwisseld wordt in de akeligste Tooneelen van Ellende en Jammer, bij het, door den staalen IJsdam gekeerde, ten dijk opgeperste water: en - *dan*, in dat tijdstip; den aannaderende nacht, onder het opsteekend gehuil en gebulder van eenen alles vernielenden Orkaan? - Wanneer - dat hart zich voor de verbeelding brengt, het onherstelbaar inzakken van den doorweekten kruin der Dijken - den instorttenden vloed, van doorsnijdende IJsschotsen verzeld, waardoor in hetzelfde Tijdstip de schoonste Landsdouwen in eenen waterpoel hervormd worden, die Steden en Dorpen met eene gewisse omkeering dreigt en ook werkelijk doet waggelen en wegzinken? -

En - wanneer dan dat hart nog zich voorstelt, uit dien onöverzienbren waterplas, zo verre de huilende wind zulks toelaat, te hooren het gekrijt van tallooze ongelukkigen, die met hunne huizen en bezittingen verdwijnen - het akelig geloei van de verdrinkende en zich doodspartelende runderkudde, - het rondöm kleppen der noodklok - en, daar het in de nacht was, het opreizen van de vlam der door vuur of licht inbrandvliegende rietedaken uit het golvend water: - zonder dat menschelijke kracht in staat is iet tot redding dier Ongelukkigen bij te brengen, wat men zich ook durft onderwinden; het nog bevroozen IJsveld te bros zijnde; en de slingerende, door den wind als een

bliksemstraal voordgedreeven IJsschotsen, allen doorvaart ondoenlijk maakende! -

Ja: - wanneer dan eindelijk dat hart zich voorstelt, hoe een aantal, beevende, verstijfd van koude en ten halven lijve nog in het water, met een onäfgebroken gejammer om hulp schreeuwt, geslingerd om boomtakken, die even den dorren kruin boven den vloed uitsteeken - anderen weder geklemd door het van tijd tot tijd nog klimmend water tegens dak en bint van hunne wegzinkende wooningen - nog anderen, bovenöp de daken, van waar zij, niet alleen hun nuttig Vee, maar zommigen hunne geliefdste Panden zich zien van het harte gescheurd, en magteloos dáár - voor altijd hun met heete traanen vervuld oog ontzinken! -

Zulke onderwerpen in kunstigrollende vaarzen te bezingen, zou de Menschheid onëer zijn aangedaan; en, gevoelvolle Toehoorders en Toehoorderessen! ik houde mij verzekerd, dat gij dit ook hier niet verwacht. -

Twéé Aanmerkingen vinde ik mij echter verpligt, op den voorgrond te plaatsen, eer ik den aandoeningvollen Taak, dien ik mij voorgesteld heb, opneeme. -

De Eerste, is *deeze.*

Om niet in den vooräl met betrekking tot een Dichttafereel verveelenden verhaaltrant te vervallen, heb ik de treffendste Toneelen van angst en ontroering, zoo veel mij mogelijk was, tot zekere meestbekende gevallen zoe-

ken te zamen te trekken, en in één midpunt te verëenigen.

Dit nu kon niet wel anders geschieden, dan door het invlegten van eene doorgaande Episode; welke nogtans verre af is, van een bloot Ideäal te zijn, en niet anders aftekent, dan de karaktertrekken en lotgevallen van eenen jeugdigen, vlijtigen, maar niet minder met waaren moed bezielden, koenen Landbewooner, door de Deugd zelve opgekweekt: en waarvan er een aantal in den algemeenen ramp zich ontwikkeld heeft, en, zo uit bijzondere als meer verspreide berichten, bekend is geworden: vatbaar voor *die ernstfeste trouwhartigheid* [om met Hooft te spreeken:] en kloekmoedige Menschenliefde, die nood en dood, met het gevoeligst en tederbeminnendst hart, rustig trotseert.

De anderen deezer Aanmerkingen bestaat *hierin.*

Dat ik, om het Hoofdönderwerp, *den alles verrasschenden Watervloed en zijne onberekenbare gevolgen*, te beter te doen uitkoomen, en om niet door eene opëenstapeling van Gebeurtenissen de aandacht te overrompelen, het niet ongepast heb geöordeeld een meer zachte, doch los bewerkte schaduwtekening van den voorloopigen Winter, de doordringende koude, en het aan de vorst verbonden schuldeloos IJsvermaak der snellende Landjeugd vooräf te plaatsen; waarbij, *op het tijdstip dat het begint te dooijen*, wij ons ongevoelig in het midden der Schriktoneelen bevinden, welke inëens onze geheele Ziel kunnen wegsleepen.

Dat uw aandoenlijk harte dan, met mij, deele in het ontroerend, alle voorstellingen der verbeelding tebovengaand Lot dier Ongelukkigen, die op een drijvende en hunnen voet begeevende IJsschots gedeeltelijk zich nog gered vinden, of, elkanderen het jongst vaarwel toegillende, na het verlies van Ouders, Echtgenoten, of lieve Kinderen, in den bruischenden Rivierboezem voor altijd bedolven worden!

Dat wij *hier*, in den klimmenden nood, eene deugdzame Dochter zich voor het Levensbehoud van haare grijze Moeder - wat verder - een' Man voor zijne om hulp smeekende Vrouw - Kinderen voor hunne Ouders - en deezen weêr voor hunne wegspoelende Kinderen, den dood getroost, zien opöfferen!

Dat de onverwachte verrukking van elkaêr wedervindende Echtgenooten en Vrienden, op verschillende wijzen door geen gevaar ontziende Menschenliefde de kaaken des doods ontworsteld, in ons oog eene deelneemende traan doe opwellen uit het gevoelend hart! En - wij die Menschenliefde, waar wij ze ontmoeten, de hartelijkste hulde toebrengen!

Eindelijk! - dan: het wordt tijd, dat ik, zoo veel mijn verzwakt Dichtvermogen en geschokte ziel het toelaaten, tot het voorgestelde Doel overgaa: en U, door eenen voorloopigen Winterzang, inleide ter beschouwing van deeze uit de hand ontworpen en der Liefdadigheid alleen geheiligde Bespiegeling!

Eerste zang.
De winter.

Heb ik nooit U zoo bezongen,
Norsche Winter, stroef van aard:
Die, noch bloem - noch heester kwekend,
Niets, dan aakligheden tekent -
Kegels ijs schudt uit den baard!

't Stormgehuil loeit om uw' Zetel,
Daar Gij al, wat U genaakt,
Doet, van koude, klappertanden -
Blaazen in verkleumde handen -
Woud en velden eenzaam maakt.

Vreugde is voor uw blik geweeken!
Bladerloos, en bang, en naar
Staan en Hof en Boomgaard tevens,
Beeld van d' Avondstond des Levens
Bij den Morgen van het Jaar!

Nu - treft Ge onze vengsterglazen
   Met een felle hageljagt.
Dan - doet, buldrend, Ge ons ontwaaken,
Waar, en dak en binten kraaken,
   In den kommervolsten Nacht!

Dan! - Wat is dit, bij de rampen,
   Die Gij elders doet ontstaan?
Waar men ziet uw kille vingren
Kluiten sneeuw ten berge afslingren -
   't Al versmooren en vergaan.

Echter: - wenkt Ge mijne Zangster! -
   ô, Zij - rilt, als ze U aanschouwt,
En - neen: - durft niet nader koomen
Over 't spiegelglad der stroomen,
   Dat de Jeugd te ligt betrouwt!

Toch - schijnt nu de Dag vrij helder,
   Wen ons 't Zonlicht tegenlacht -
Ge op dit ijsveld ons wilt wijzen,
Of een Liertoon hier mogt rijzen,
   Die het Voorgevoel verzacht!

Alles woelt, en stoeit, en dartelt
   Hier, hoe 't fel en feller vriest;
En - 'k hoor niets dan vreugdezangen
Mijne ontstelde Lier vervangen,
   Waar zich de aandacht in verliest!

'k Zie U, lieve Landjeugd! schuiven,
   Zwieren, krassen over 't ijs;
Wen 't genoegen ELSJES kaaken
Doet van schuldlooze Eerzucht blaaken,
   Bij den snelgewonnen prijs.

Hoe zweeft KLAARTJE, met haar WILLEM,
   Als een Lichtstraal, dáár vooruit,
Weinig weeken slechts geleden,
Die hen *even vlug* ontgleden,
   Hij nog Bruigom, zij nog Bruid.

Zij - de Vreugde van haar Moeder.
   Hij - des Landheers Oogelijn;
Om zijn vlijt alöm gepreezen,
En die steeds zich had beweezen,
   't Beste Meisje waard te zijn.

Na den vroegen dood zijns Ouders,
Van zijne eerste en kindsche Jeugd,
Door ERAST, hun Vriend en Raader,
Niet als Landheer, maar als Vader,
Opgekweekt in 't school der Deugd.

Gistren, met hem uitgereden,
Redden *ook met lijfsgevaar*
Zij een kind, in 't ijs gezonken,
Dat voorzeker was verdronken,
Waren deeze drie niet dáár!

Dan: - ook WILLEM en zijn KLAARTJE
Nooden, onder 't vreugdbedrijf,
Merkend dat ze onze aandacht winnen,
Ons hier, gul en hartlijk, binnen
't Welgestelde Landverblijf.

Wat is 't al hier schoon en helder! -
Hier - woont huischelijke Vreugd;
Waar in stal de gladde koeien
Bij het reine voeder loeien,
't Loon van Nijverheid en Deugd.

Dan! - de Lucht - schijnt te betrekken!
't Weêrglas - kondigt dooijweêr aan.
Ook - min strenge is nu de koude;
En, het ijsveld, dat Ge aanschouwde,
Ziet Ge, met mij, ledigstaan.

Voorzorg voert reeds de Ingelanden
Naar den Dijk, die have en goed,
Veld en akker moet bewaaren
Voor de mooglijke gevaaren,
Bij het losgaan van den Vloed.

'k Zie reeds allen, daar het water
Zich verheft, en perst, en zwelt,
Sleepen, kruien, torschen, zweeten;
En - al de IJsvreugde is vergeeten -
't Hart door bange zorg bekneld!

Ook: door de achtbre Heemraadschappen
Is elks post al afgedeeld,
Eer het scholpend nat meer wasschen
En mogt onverhoeds verrasschen,
Schoon de Hoop in 't oog nog speelt!

Zwakker Moed vervangt ze intusschen! -
   't IJs begint meer los te gaan;
En - men durft zich naauw begeeven,
Dan, door noodzaake aangedreeven,
   Op die brooze en buigbre baan.

Hoe behoedzaam stapt men over!
   't Wijkt, begeeft al ligt den voet.
‘Och! dat God ons wil behoeden
Voor gevreesde Watervloeden!’
   Zucht nu 't diepbeklemd Gemoed.

‘Wakker, nijvere Arbeidslieden!
   Eer de nood aanweezig is;
En - ô God! bewaar de dijken,
Dat ze, als eertijds, niet bezwijken!’
   Zucht ook grijze Ervarenis.

Zo - de Wind zich niet verheffe!
   Dan - dan, schikt zich alles ligt.
Maar! - - hoe wild staat reeds het Weder! -
Zie, Aardsgoedheid! op ons neder! -
ô, Wat dreigend vergezicht!

Wat verändring van Tooneelen! - -
Alle vreugde is, voor de smart,
In één Oogenblik verdweenen! - -
't Is al weêmoed om ons heenen,
En - van angst klopt - jaagt elks hart!

Twéède zang.
De doorbraak.

Ontroerend Voorgevoel van onvoorziene smarte!
Hoe beeft, hoe trilt, hoe schokt, van uur tot uur, mij 't harte!
Welkëene afwisseling van vreugde in treurigheid;
Daar reeds het water zich verre over 't ijs verspreidt,
Dat, kraakend, losscheurt: ja, ten rotsgevaart verheven,
In schots bij schotzen, op en door elkaêr gedreven,
Als een kristallen muur zich vastzet in den vloed:
En, 't klotzend water tot een' hoogte rijzen doet,
Dat niets het keeren kan, en 't zelfs de kruin der dijken
Bestijgt, door vlijt alleen te hoeden voor 't bezwijken! -
Hoe angstig 't hart ook slaat! Natuur! wat grootsch verschiet!
Daar 't opgeschooven ijs hier 't heerlijkst rotswerk biedt
Van enkel paarlemoer, door de Avondzon bescheenen!
Dan! - och! hoe huilt de wind, daar zij reeds is verdweenen,
En - waggelt, onder ons, de dijk, door 't vreeslijk slaan
Der golven! - God! - wie zag - wie dacht aan zulke Orkaan!
'k Hoor 't water (luistert maar?) den weeken grond doorwoelen,
En - ô! dáár ziet men '*t all*' reeds zinken, heenen spoelen,
Waar *met gewaagde sprong* men naauw 't gevaar ontvlugt! -
ô God! - wat jammerkreet verheft zich naar de Lucht,
Wen ijs en water stort de veege polders binnen!
De ontstelde Landman tracht de hoogte nog te winnen,

En snelt, met have en vee, door 't nat den dijk hier op;
Dan! - eer men half bereikt den glibberigen top,
Begeeft reeds, *meer en meer*, de kracht den moedeloozen!
Wat uitkomst, ô mijn God! - wat uitkomst *nu* gekoozen,
Dan - op het drijvend ijs? dat, kantlend, hen begeeft,
En - waar, voor 't moederöog, het snikkend wichtje sneeft -
De man - zijn Gade nog tracht, worstlend met de golven,
Omhoog te houden: - dan! - helaas! met haar bedolven
In 't vreeslijkst Element, *inëens* te gronde gaat!
Een ander deel drijft nog, met traanen op 't gelaat,
En rillende van angst, de losgerukte koeien
Het hooge kerkhof op; wen 't hartverscheurend loeien
Van 't rond verdrinkend vee zich *meer en meer* verspreidt.
Een aantal zoeken op de daken veiligheid,
En geeven 't al ten prooij aan 't wentlend schuim der baaren,
Dat vloeit door stulp en stal; waar ze, in vertwijfling, staaren
Op uitkomst voor zichzelf. - Dan: - ach! te laat beklaagd,
Hoe ook Menschlievenheid voor hen het Leven waagt,
En *meer* dan mooglijk is, tracht in het werk te stellen.
Dan - poogt zij *over 't ijs*, hulpvaardig, toe te snellen,
Al buigt het voor den voet; maar - och! 't is vruchteloos!
Dan - zet ze, daar ze een boot of ligte schou hier koos,
Zich - dáár *met voorraad* in, om, moedig, aan te voeren.
Maar! - God! - welkëen Tafreel! dat harten moet ontroeren,
Verstaald in 't ijslijkst weê! - Het eerst, dat zij ontmoet,
Is eene jonge Vrouw, die, vlugtend voor den Vloed,
Helaas! nog moeder werd, en - met haar' jonggebooren,
Reeds voor den Dageraat, in 't water moest versmooren -
Met nog een ouder wichtje, in haaren arm verstijfd
En - tegen 't dak geklemd; - waar - ginds een wiegje drijft,
En dáárïn - nog één kind, dat, met een moedig poogen,
Ontziende geen gevaar, wordt aan den dood onttoogen:

Terwijl het in den arm van zijnen Redder rust,
Schoon door geen moedermond *ooit weêr* in slaap gekust!
Dáár - ziet m' uit dak bij dak een aantal 't hoofd uitsteeken;
Wen 't noodklokkleppen doet de hardste harten breeken,
En - zich *al meer en meer* verheft het bang gekrijt! -
Hieröp heeft van rondom, *hoe 't stormt*, en moed en vlijt
Toch alles aangewend, wat men van menschenkrachten,
Bij 't klimmend noodgeschrei, durft denken of verwachten:
Terwijl stouthartigheid het alles weêrstand biedt,
En, tusschen 't slingrend ijs en golven, niets ontziet,
Om ongelukkigen het wis verderf te ontrukken.
Dan! - ô, hoe voelt nog meer ons hart zich nederdrukken,
Op 't zien, hoe dáár de vlam vliegt, knappend, 't rietdak uit,
En weêrkaatst in den vloed, bij 't akeligst geluid
Der Wanhoop! - ô, Wie stolt het bloed hier niet in de aadren?
't Is al de vlam ten prooij; en, hoe men tracht te naadren,
't Is - vruchtloos! - Dáár - dáár zinkt het, zissende, in den gloed,
En - eer de morgen daagt, heeft 't vuur reeds uitgewoed!
Het nijvre KLAARTJE was, met heure braave moeder,
Ook dakwaards opgevlugt, en - smeekte d'Albehoeder
Voor heuren WILLEM, die *op gistren* haar verliet
Ter dijkbehoudenisse, en - zij - nu nergens ziet! -
Zij - rukt de lokken uit, die om haar schouders zweeven,
Bij 't fluiten van den storm; terwijl de binten beeven
Van 't felgebeukt gebouw, en eene scherpe schots,
Inëens de bovenkap, bij 't hobbelend geklots
Der golven, optilt - voert, hier tusschen stulp en takken,
Van drijvend vee verzeld, en - onbekende wrakken
Van huisraad; - tot - zij niets, dan - enkel water ziet,
En - slechts de torenspits van 't Dorpje, in 't ruim verschiet.
Haar trouwe WILLEM, die, aan zijnen pligt gebonden,
Zich afgescheiden van zijn makkers had gevonden,

Daar hij *te ver* zich waagde op d'ingezonken dijk,
Nam, *nu 't al hooploos was*, al zwemmende, de wijk
Naar 't overstroomd Gehucht, tot redding van de zijnen;
Dan - zag, te jammerlijk, welhaast zijn Hoop verdwijnen,
Daar hij, heel afgemat, zich vasthoudt aan een' tak
Eens welbekenden Eiks; en - nergens huis, of dak
Gewaar wordt om zich heen, dan slechts dezelfde toren,
En, schoon 't reeds Morgen wierd, 't gejammer naauw kan hooren,
Dat uit de golven zich, *nog hier en ginds*, verheft,
Door 't huilen van den wind; - tot - ook eene ijsschots treft
De kruin des Eiks, en hij, ten stroom mede afgedreeven,
Zich op dat vreemd plantzoen de krachten voelt begeeven,
En, roerloos, liggen blijft - ja, van zichzelf niets weet.
Tot hij, in 't einde ontwaakt, zich - weêrvindt, welgekleed
En - op een rustbed in een Oord, aan hem te vooren
Veelligt niet onbekend. - Dan - *hier* - klinkt ook in de ooren
De stem der Wanhoop van een troostelooze schaar
Diepöngelukkigen, schoon uit het doodsgevaar,
Gelijk als hij, gered; waarvan - de één kind, of gade -
Weêr de ander - beiden mist! - En - deeze Gods Genade
Zijn vreugdetraanen wijdt voor hun behoudeniss'! -
   Menschlievenheid, die hier voor allen alles is,
Ontsloot, bemoedigd door 's Lands onvergeetbren Koning,
Den braaven LODEWIJK, ERASTUS harte en woning
Voor elk, die, hoe de Orkaan nog vreeslijk buldrend woedt,
Van 't ijsvlot zijn gerukt, of midden uit den vloed
In 't Leven weêrgebragt, en ons te rug gegeven;
Veeläl - ten koste zelf van eigen goed en Leven.
   Hier - was 't, dat WILLEM in ERASTUS arm zich vond,
Terwijl hij, nog bedwelmd, zijne oogen slaat in 't rond,
En - gillend - opvliegt. - ‘Och! zou 'k haar niet wede vinden?
ô God!’ Hij zwijgt - zijgt neêr! Maar: de Edelste aller Vrinden

Zegt, daar zijn hand de hand des nijvren Jonglings vat,
En - met een' traanenvloed van dankbaarheid bespat: -
‘Kent Gij ERAST niet meer, uw Landheer, u zoo waardig,
ô Beste WILLEM! mij nog onlangs zoo hulpvaardig
In 't redden van dat kind op 't bros, bedrieglijk ijs? -
Erken in uw behoud, met mij, Gods Gunstbewijs,
Daar 'k mogt uw Redder zijn, en - ligt ook haar zal vinden,
Die aan mijn' WILLEM zich mogt in den Echt verbinden,
Voor weinig weeken! - Dan: - of zulks me *al ééns* mislukk'!
God dank, dat 'k in mijn huis - u in mijne armen drukk'!’
‘ô Leidsman mijner Jeugd! - ô, Wat - wat is mij 't Leven,
Mijn Vader! zo Ge ook mij mijn KLAARTJE niet kunt geeven?
(Zucht WILLEM:) meldt het mij! - mag ik met Hoop mij voên?
Is - zij behouden, of - een prooij van 't ijslijk woên
Eens Oordeels, dat ons Land en ons zo wreed moest treffen?’
Hij schreit, en schreit als man. - ‘Neen, wil uw hart verheffen,
Mijn Vriend! (zegt de Oude:) 't is ligt mooglijk dat zij leeft.
Dan: - was het eens zo niet? God, die ons *nooit* begeeft,
Heeft voor een beter Oord haar dan aan ons onttoogen.
Berusten we in den Wil van 't reddende Alvermogen,
Dat - u mij wedergaf en onzen ramp verzacht!’
Een traan ontspringt *hier* 't oog des Eedlen, die nog wacht
Op naricht. Dan! - wie treên dáár, nat en druipend, binnen?
God lof! - zij zijn 't! - God lof! - En, harten, die beminnen
Die - voelen, wat het regt: - *God lof! zij zijn gered!* -
Hoe vliegt, uit moeders arm, dáár KLAARTJE naar het bed
Van heuren WILLEM, waar ze elkaêr in de armen vallen!
Terwijl de blijde Hoop leeft op 't gelaat van allen,
Die hier, om hun gemis, nog jamren, keer op keer!
En KLAARTJE, en WILLEM juicht: ‘God dank zoo zien we ons weêr!’
Dan! - nog, nog blijft ons oog, in 't aakligst Leed bedolven,
Gevestigd, diep ontroerd, op 't kletzen van de golven,

Waar 't rondöm niets - ja, niets, dan enkel water ziet! -
ô God! - hoe sluit weêr 't hart van perkeloos verdriet,
Op 't zien van 't drijvend ijs, met menschen nog belaaden,
Die, in hun jongste zucht, tot God om hulp nog baden,
Nu - redloos en - verstijfd, wegsnellen Kilwaard in! -
Zoo - dreef er dáár, ô God! een jammerend gezin,
Zich houdend hand in hand, de Dochter aan den Vader,
De Moeder aan haar' Man: - Dan! - ach! 'k zag bei te gader,
En Vrouw - en Dochter hem ontglippen in den vloed -
Toen - hij - hij, zinneloos, met oogen rood als bloed,
Sprong, met een schrikbre kreet, ze na; door niets weêrhouden.
Ook - zijn er, die zich nog op eenen boom betrouwden,
En, schoon gered, een oog van wanhoop slaan in 't rond
Op de omgespoelde plek van hunn' bebouwden grond,
Waar ze uit dienzelfden boom een aantal hunner Telgen
Zelf zagen, voor hun oog, door golf op golf verzwelgen;
En - waar vindt in 't vervolg, daar 't spraakloos zuchten loost
Van onuitdrukbaar weê, hier 't Ouderharte ooit troost? -
Geen goud geeft kinders weêr, die m' eenmaal heeft verlooren,
En - hier - het Ouderöog zag in het water smooren,
Daar zij hun handjes nog uitstaken naar omhoog,
Maar - hulp- en reddeloos! - En - dit zag zulkëen oog,
En - 't kon niets, dan een traan van uit den boomtak plengen,
En op 't wegvlottend graf met 't woedend water mengen,
Tot - nergens meer dat oog de kinderlijkjes ziet! -
ô Gij, die Ouders zijt! wat voelt uw hart hier niet! -
Dan: 't jamren houdt nu op. De noodklok klept niet langer;
En - toch, toch wordt het mij hoe aakliger, hoe banger;
Waar, bij 't afzakken van het water, langs den grond
Hier lijk op lijk nu stoot, en dáárbij, in het rond,
Door 't woelend nat versmoord [wegfolterend aanschouwen!]
Met kinders in den arm, of aan de borst, veel vrouwen,

Wier mannen mogelijk gered zijn van den dood! -
   En - ô, Welkëen Tafreel! - vindt hier eens de Echtgenoot
Het lijk van zijne Gaê, bij 't ruimen van de steenen
Van 't ingestort gebouw; waar - ligt dan kinders weenen
Bij 't halfverteerde rif - de moeder over 't kind,
Dat zij, door de inspraak van het hart, zo wedervindt
In de ingezakte stulp, die vadershand *hier* bouwde,
En waar ze, als moeder, *ééns voor 't eerst* dat kind aanschouwde
En drukte aan 't pooplend hart, met onuitspreekbre vreugd!
   In 't Einde; - ô Welkëen Oord, waar Vrolijkheid en Jeugd,
Als met een vogelvlugt, de gladbevroozen velden,
Vol onschuldvol vermaak, en om en oversnelden;
Dan - krijtende Armoê *nu* ons allen valt te voet,
Waar - slechts 't liefdaadig oog één drooge plek ontmoet!
   Dan! - 't was *ontëerende* - u hier tot uw' pligt te maanen,
Geredde Landgenoot! - hoe Ge uw Gelukzon taanen -
Ja: - haast verdwijnen zaagt, door een opstaaplend Leed!
Uw hart was 't, dat alrede aan deezen pligt voldeed.
   Weläan! - dat wij dan nog dat edel hart bezingen,
En, met een heldre traan, den grootschen Taak voldingen,
Waaröp de Algoedheid, in ontferming, nederziet,
Zoo lang het Vaderland Haar zulkëen Offer biedt!!

Derde zang.
Karaktergrootheid, en besluit.

Wat mengling van hervatte Ontroering
Drukt - overstelpt *inëens* mijn hart? -
Gevoel, Bewondring, Geestvervoering -
Zijn - Bronnen slechts van nieuwe smart!
'k Zie Braaven! - u ter hulp gevloogen! -
Dan! - weêr van d'eigen Nacht omtoogen,
Loeit hier me een woedende Afgrond aan:
Die, wat geen Noodstorm kon verdelgen,
Met open muil dreigt in te zwelgen -
En - God! - Het is met ons gedaan!

Het woelend Water perst naar boven
   En breekt, met dondrend golfgeluid,
Om Steden in 't verderf te rooven,
   Ten omgekeerden moergrond uit. -
Vlugt, jammervollen Ingezeten! -
Dan! - neen. - Zoudt Ge ooit uw' pligt vergeeten?
   Dat staalen Moed den schrik vervang'! -
Volg slechts - blijf op uw' Koning staaren,
Die, midden in 't geklots der baaren,
   Hoedt Neêrland voor zijn' ondergang!

't Mag - groot zijn, aan het hoofd der Benden,
   Te strijden voor het Vaderland -
Door wijzen Raad, 't geen dreigt, te wenden;
   Maar - grooter is 't, met eigen hand
Gevaaren moedig af te keren;
Die Deugden, die uw hart verëeren,
   Zijn meer, dan heldengrootheid, waard;
En - doen, door rang *niet meer* verheven,
Als Mensch, ô Vorst! u namaals leeven
   In 't hart van 't beste Volk der Aard.

Dan! - welkëen aantal menschenvrinden
   Zie 'k, LODEWIJK! uw zij' bekleên;
Om, met u, alles te onderwinden? -
   Zij vliegen door het water heen,
Waar zij slechts huis of stulp zien drijven;
En - wie, wie kan hun' Moed beschrijven,
   Die, hoe ook Lucht en Afgrond woedt,
Ter hulpe in praam of poon gezeten,
Kan eigen Ongeval vergeeten,
   Zo - 't hart zijne inspraak slechts voldoet!

Zoo - kon ook WILLEM niet meer duuren,
   Daar toch zijn KLAARTJE was gered,
Of - vliegt mede ijlings naar de muuren;
   Waaröp hij d'eenen voet pas zet,
Toen hij van verre ook iet zag drijven: -
En - zou hij aan de wal nu blijven? -
   Neen. - Dáár - dáár springt hij neêr - en - vat
Een Grijsäard, de ijsschots afgegleeden,
En - voert hem, plompend, van beneden,
   Nog weêr herleevende, in de Stad.

Dan, [dacht hij:] nog klonk hem in de ooren
Een flaauwe - jammerende kreet! -
Ook - deezen tracht hij op te spooren;
En - ô - hoe was zijn vlijt besteed,
Daar hij, door geen gevaar bedwongen,
Kloekhartig in een boot gesprongen,
Eene ijsschots, die dáár heenen zweeft,
Genaderd, hier een droeve moeder
Met al haar kinders ten behoeder
Verstrekt, en 't Leven wedergeeft!

ERASTUS, die zijn eigen Leven,
Niet min als WILLEM, had gewaagd,
Zie 'k, aan zijn zijde, op 't water zweeven,
Tot dat de bleeke Morgen daagt. -
Dit Twéétal redt, door vlijtbetooning,
In 't aanzien van den braafsten Koning,
Nog - menig drijvend huisgezin.
En - ô Wat heeft voor 't lijdend harte,
Ook, midden in de wreedste smarte -
Wat heeft die Zelfvoldoeninge in!

Zoo was 't, dat, bij het boombeklimmen,
Zich ELSJES Broeder uit het nat
Zag door een wisschen Dood begrimmen,
Daar hij reeds had een tak gevat -
Zijn Zuster en zijn Moeder tilde;
Dan - vruchtloos 't laatst vermogen spilde,
En - één moest kiezen in den nood:
Toen - 't Meisje riep: - ‘Laat los, mijn Broeder!
Zou ik niet sterven voor mijn Moeder!’
En - glipte in de armen van den Dood!

Niet anders, torschte op zwakke schoudren
Hier menig kind, met mannenmoed,
Trotsch op die vragt, zijn hulplooze Oudren,
Hoe Water of Orkaan ook woedt;
En, redt die dierbre Panden 't Leven,
Dat zij hier na ten besten geeven,
Bij 't plengen van een dankbre traan,
Voor andren; tot ze, *in 't eind* bedolven
In 't woedend klotzen van de golven,
Toch - juichen: ‘'k Heb mijn' pligt voldaan!’

Maar! - Talloos - talloos zijn de rampen!
   Waar is, bij *zoo veel* foltrend Leed,
Waar tegen Moed en Deugd wel kampen,
   Ooit uitkomst, hoe de Vlijt zich kweet? -
Waar - is herstelling toch te vinden,
Wat Nijverheid mooge onderwinden? -
   Hier - glipt mij 't speelstift uit de hand!
Gij zaagt, ô Troost en Hulp in nooden!
Ons, *biddende*, tot u gevlooden!
   Ontferm U over Nederland!!

Tot welkëen laagte 't is gezonken -
   Ééne Almagtsblik! - 't Is uitgered! -
Gij, Die ons harte wist te ontvonken,
   Hebt paalen aan 't verderf gezet.
ô, Zie - zie in dat harte neder,
En geef 't der Vaadren Deugden weder,
   Waarvan één vonk te smeulen ligt!
En - ô mijn Land- en Stadgenooten,
Uit zulkëen Voorgeslacht gesprooten!
   Wat zijn we aan God dan niet verpligt!

'k Zie, Eedlen! harte en oog hier spreeken!
Daar - *niets* uw dankbre pooging stuit.
Toch - waar dat oog zag traanen leeken,
Stortte elk zijn gaaven mildlijk uit. -
Reeds - ziet God - op *dat Offer* neder! -
Ligt schenkt Hij d'ouden Voorspoed weder,
Als Hij - eens elk der traanen telt
Van, die u zeegnen in hun lijden -
Uw gift mogt van den Dood bevrijden -
Daar Gij met brood hen tegensnelt!

Dan - reeds - [ô, hoe treft dit mijne oogen!]
Reeds nadert ginds die dankbre schaar,
Wier traanen uwe hand mogt droogen: -
Elk heeft zijn knappend wijrook klaar! -
Dat stijgt van 't hart ten Hemel binnen,
En - doet u *dáár* eene Eerkrans winnen,
Die Ge, *op uw sterfbed*, ééns aanschouwt;
Wanneer uw hart, ô Menschenvrinden!
Verhemeld ook, zal ondervinden,
Hoe God *om U* nog 't Land behoudt.

Maar! - Wie - wie zie 'k hier om mij waaren? -
   Waar - voert, Verbeelding! voert Ge mij? -
Een zacht geruisch beweegt de snaaren -
   En - zet me een' hoogren invloed bij! -
Ja: - 't zijn ze, die hun nuttig Leven
Ten prooij der golven moesten geeven! -
   Eene Englenlach rust op 't gelaat. -
Zij - toonen der Vooröudren schimmen,
Hoe hoog ook Neêrlands nood mogt klimmen,
   Dat Neêrlands braafheid nog bestaat.

Of - zien ze, die ze in angst verlieten,
   Toen, alles - alles redloos scheen,
Daar traanen aan hun oog ontschieten,
   Niet redden, voeden, hoeden, kleên -
Ja: door uw vlijt hersteld, behouden?
En - daar hunne oogen dit aanschouwden,
   Klinkt in ons hart dees Vreugdetoon:
‘Wat Deugd op Aarde ooit zij gepreezen -
Die trekken van een hooger Weezen -
   Zijn zelf in 't oog der Godheid - *schoon!*’

Klapwiekend, zweeft de Rei naar boven,
   En - *dáár* herhaalt zij 't eigen Lied.
Tot ze, *éénmaal*, in het Hof der Hoven,
   't U, als het eerste welkom biedt! -
Wanneer zij, met, die door u leeven,
En, rond u, dan *ook* opwaards zweeven,
   Ver boven allen Leed of Smart,
Schoon Gij uw' naam hier mogt verheelen,
U zien in 't schittrendst Eerloon deelen! -
   Wat uitzicht voor 't menschlievend hart!

't Moog rondöm dan nog donker weezen!
   Één wenk van God! 't Is alles Licht!
Niet anders is, aan 't NIET ontreezen,
   Dees Wereld door Hem toegericht.
En - zou hij nooit zijn Trouw gedenken -
Hij nimmer - nimmer uitkomst schenken,
   Die - nog *tot hier* behouden heeft? -
Weläan dan, met dat zelfde harte
Nog steeds verzacht des Naastens smarte!
   En - God - God, onze Redder - leeft!!